

Dröm om demokrati

lärarhandledning

DRÖM OM DEMOKRATI

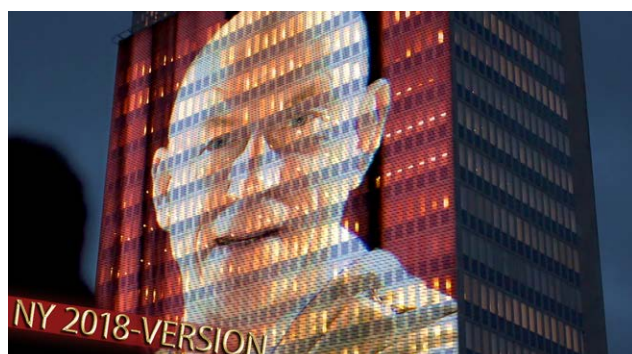
Serie 6 x 15 minuter

1. Att rösta

2. Grundlagarna

3. Partipolitik

4. Hundra år i Sverige

5. Utanför systemet

6. Utmaningar

Om serien

Serien *Dröm om demokrati* är byggd runt en framtidshistoria där Sverige blivit en diktatur med en enväldshärskare. En kvinna har i lönnndom sparat filer från gångna tider, när Sverige var en demokrati, på sin läsplatta. Dessa visar hon för sitt barnbarn,

för att få honom att förstå vad demokrati innebär.

Tv-serien i sex delar tar upp olika aspekter av demokrati. Vi får en grundkurs i hur demokrati fungerar i Sverige. Vi får stifta bekantskap med vår konstitution, våra grundlagar, de olika valen man kan rösta

i samt hur den politiska makten fördelas efter valresultaten. Programmen ger också ett historiskt perspektiv på kampen för allmän rösträtt, kvinnokampen och rättvisa villkor på arbetsmarknaden. Vi möter människor och organisationer som driver frågor utanför det politiska systemet; men också olika företrädare för de politiska partierna i Sverige.

Genom serien ges det möjlighet att förstå skillnaden mellan demokrati och diktatur, fri press och propaganda. Vi får veta vad som är höger och vänster i politiken och hur den skalan är på väg att förändras när nya partier tar plats i systemet. Vi får veta lite om hur skatter används i Sverige och varför det är viktigt att göra sin röst hörd i allmänna val.

Reportage och intervjuer ramar in av en lite svart, men humoristisk dramatiserad framtidshistoria om Sverige där det bara finns en diktator att rösta på när det är val. Men det finns de som kommer ihåg hur det var i Sverige när det var demokrati och som kämpar mot diktaturen genom att utbilda den yngre generationen.

För de yngre tittarna kan det vara bra att uppmärksamma dem på att serien rör sig mellan en fiktiv berättelse och faktaavsnitt; och att också den fiktiva berättelsen i inledningsscenerna innehåller starka dokumentära filmklipp.

Dröm om demokrati – koppling till Lgr 11

Innehållet i serien Dröm om demokrati kopplar till det centrala innehållet i ämnet samhällskunskap på flera olika områden. Förutom de självklara kopplingarna till skrivningarna om samhällets struktur, de demokratiska processerna och de mänskliga rättigheterna kan delar av serien också användas för att belysa händelser och skeenden i historisk tid.

UR LGR 11 ÄMNETS SYFTE:

”Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om hur individen och samhället påverkar varandra. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla en helhetssyn på samhällsfrågor och samhällsstrukturer. I en sådan helhetssyn är sociala, ekonomiska, miljömässiga, rättsliga, mediala och politiska aspekter centrala.”

”Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar förtroendet med de mänskliga rättigheterna och med demokratiska processer och arbetssätt. Den ska också bidra till att eleverna tillägnar sig kunskaper om, och förmågan att reflektera över, värden och principer som utmärker ett demokratiskt samhälle.”

”Genom undervisningen i ämnet samhällskunskap ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att reflektera över mänskliga rättigheter samt demokratiska värden, principer, arbetssätt och beslutsprocesser.”

UR LGR 11 ÄMNET SAMHÄLLSKUNSKAP, CENTRALT INNEHÅLL FÖR ÅR 4–6:

UNDERVISNINGEN I SAMHÄLLSKUNSKAP SKA BEHANDLA FÖLJANDE CENTRALA INNEHÅLL:

BESLUTFATTANDE OCH POLITISKA IDÉER

”Vad demokrati är och hur demokratiska beslut fattas. Det lokala beslutsfattandet, till exempel i elevråd och föreningar. Hur individer och grupper kan påverka beslut.”

”Politiska val och partier i Sverige. Riksdagen och regeringen och deras olika uppdrag. Politiska skiljelinjer i aktuella politiska frågor som har betydelse för eleven.”

PROGRAM 1

Att rösta

– alla kan inte bestämma allt

I detta första program förklaras hur valen i Sverige går till och i vilka val medborgarna kan rösta. Vi får svar på vilka beslut som fattas i riksdagen, kommunerna, landstingen och i EU. Begreppet representativ demokrati förklaras och programmet åskådliggör och förklarar hur platserna i riksdagen fördelas efter valresultatet. Statsminister Stefan Löfven berättar om hur statsministern bildar regeringen och vad den ansvarar för.

Riksdagsledamöter från samtliga riksdagspartier berättar om varför de valt att engagera sig politiskt. En av våra EU-parlamentariker talar om vikten av att samarbeta inom Europa och slutligen pratar en statsvetare om vikten av att utnyttja sin demokratiska rättighet att rösta.

Före programmet

- Diskutera vad ni vet om ordet demokrati.
- Kom tillsammans fram till exempel på hur man kan utöva demokrati i elevernas vardag – till exempel klassråd, elevråd, omröstningar med mera.
- Vad innebär motsatsen till demokrati? Kan eleverna ge exempel?

Efter programmet

- Återkoppla till nyckelorden/frågorna i filmen:
  - representativ demokrati
  - hur riksdagsvalet går till
  - varför det finns riksdag/regering
- I slutet av programmet ställs en fråga: "Kommer människorna att kämpa för fria val och demokrati?" Vad tror ni? Samtala kring frågan och anteckna gärna tillsammans varför eller varför inte människor kämpar för demokrati och fria val. Använd er till exempel av +/- spalter för att göra åsikterna tydliga för alla.
- Hur påverkas demokratin om medborgarna struntar i att rösta?
- Ofta talar man om att högt röstdeltagande hänger ihop med hög utbildning och lågt röstdeltagande med lägre utbildning. Vad tror ni det beror på? Hur kan man göra för att alla ska rösta i lika hög grad?
- Vad skulle hända om barn fick rösta? Skulle politiken förändras?

Fördjupningsfrågor

Undersök tillsammans om det finns någon möjlighet för eleverna att påverka i er kommun trots att de ännu inte har rösträtt.

Skrivuppgift: Berätta vad du skulle driva för frågor om du var politiker. Hur skulle du göra det och vad skulle du göra för att få människor att rösta på dig?

För mer info om riksdag och regering finns riksdagens hemsida.

Under fliken "Lärare" hittar du många olika studiematerial uppdelade i olika ämnesområden.

PROGRAM 2

Grundlagarna – Vad krävs för att en demokrati ska fungera?

Andra programmet handlar om grundlagarna. Vilka de är och varför de är så viktiga för demokratin. Man får även reda på varför det krävs flera mandatperioder i riksdagen för att ändra dem. I programmet berättar en känd journalist om hur det var i ett Etiopiskt fängelse och om hur det är att vara berövad rätten att få uttrycka sig fritt. Etiopien är inte en diktatur, men ett land med ytterst begränsad åsikts- och yttrandefrihet.

Före programmet

- Samtala runt orden demokrati/diktatur och deras betydelse.
- Vilka mänskliga rättigheter känner eleverna till?

Efter programmet

- Återkoppla till nyckelorden i programmet – grundlag, yttrandefrihet, demokrati och diktatur.
- Varför har vi grundlagar?
- Vilka grundlagar har vi i Sverige?
- Vad står de för? Tänk på att grundlagarna har sin bas i de mänskliga rättigheterna och grundtanken på alla människors lika värde.
- Vad kännetecknar en demokrati respektive diktatur?
- Känner ni till något land som har diktatur?
- Varför är det viktigt att få skriva och yttra det man vill (tryckfrihet/yttrandefrihet)?

Fördjupning

- Censur är förhandsgranskning av exempelvis press och media. Ta reda på vad censur är och fundera kring:
  - Om ett land har censur hur påverkar det tryck- och yttrandefriheten?
  - Har vi censur i Sverige?
- Välj ett land med diktatur och undersök tillsammans:
  - Finns det tryckfrihet/yttrandefrihet?
  - Hur är situationen för landets minoriteter, kvinnor eller hbtq-personer?
  - Hur följs de mänskliga rättigheterna?
  - Finns det fler bilder av situationen i landet? Vems är de olika bilderna? Vilken bild är sann/falsk?

Mer material om grundlagarna går att beställa gratis från riksdagens hemsida.

Materialet runt grundlagarna hittar ni här: www.riksdagen.se/sv/Start/Bestall/Studiematerial/Fordjupningsmaterial/Sveriges-fyra-grundlagar

Här hittar du information om de mänskliga rättigheterna:

www.manskligarattigheter.se

PROGRAM 3

Partipolitik – vad kan jag rösta på?

Tredje programmet förklarar vad ett parti är och hur den politiska skalan från höger till vänster fungerar. Två debattörer berättar om de ideologiska skillnaderna mellan höger/blått och vänster/rött. Vi får även reda på vad skatten som vi betalar går till och hur partierna vill fördela den. För att illustrera kopplingen mellan välfärd och skatt får vi exempel på hur mycket ett barn kostar samhället i skattekrönor, fram till sin 21-årsdag.

Före programmet

- Vilka olika politiska partier känner ni till i klassen?
  - riksdagspartierna
  - andra partier
- Vad är skatt? Ge gärna exempel på olika sorters skatter till exempel inkomstskatt, moms, bil- och fastighets-skatt, punktskatter.
- Vet ni vad skatten går till?

Efter programmet

- Återkoppla till avsnittets nyckelord: partier, den politiska skalan och skatter.
- Samtala om värderingar: rätt och fel.

Hur vet man vad som är rätt och fel? Vad styr egentligen vilka värderingar man har?

- Samtala om skatter. Gå igenom vilka olika samhällsfunktioner skatten går till. Tycker alla att de går till rätt saker? Vad skulle de annars gå till?
- Den politiska vänster- och högerskalan fungerar inte alltid. Kom på andra sätt att visa hur de olika partierna står i förhållande till varandra.
  - Kan ni använda er av olika färgskalor?
  - Kan ni använda en X/Y-axel (som i ett koordinatsystem) där x och y-axlarna står för sådant som partierna tycker är viktiga frågor? Sök gärna på nätet på "den politiska kompassen" för att hitta exempel.
- I avsnittet så säger mormodern att "kunskap är makt". Diskutera innebörden av hennes påstående. Stämmer det? På vilket sätt ger kunskap makt? Vilken sorts kunskap ger makt? Jämför gärna med läs- och skrivförmåga och hur det kan påverka en demokrati.

Fördjupning

- Bilda era egna partier. Arbeta i mindre grupper och bestäm tillsammans vilka frågor ni i ert parti tycker är viktigast.
  - Var befinner sig ert parti på den politiska skalan ni har skapat i just er klass.
  - Hur vill ert parti finansiera det som är det viktigaste?
  - Hur vill ert parti att samhället ska se ut i framtiden? Ska något försvinna? Något nytt komma till?

Här hittar du dagens riksdagspartiers hemsidor: centerpartiet.se, kristdemokraterna.se, liberalerna.se, mp.se, moderat.se, socialdemokraterna.se, sverigedemokraterna.se, vansterpartiet.se

PROGRAM 4

Hundra år i Sverige – så fick vi allmän rösträtt

I Sverige har vi haft vårt nuvarande demokratiska system i snart 100 år och programmet berättar bland annat om hur Sverige kom att införa allmän rösträtt. Under första världskriget föll Europas kejsardömen och gamla maktstrukturer samman, i Ryssland genomfördes en revolution. Allt detta påverkar makten i Sverige. En historiker och vår demokratiminister guidar oss från hungerkravaller via skotten i Ådalen genom folkhemsbygge, folkomröstningar och kvinnokamp fram till idag. Programmet ger perspektiv på historien och visar att kampen och arbetet för demokratin fortsätter in i våra dagar.

Före programmet

- Vad innebär rösträtt?
- Vilka har rösträtt i Sverige idag?
- Vilka tycker ni borde ha rösträtt? Varför?

Efter programmet

- Återkoppla till avsnittets nyckelord – allmän rösträtt.
- Samtala om varför det var viktigt för folk i Sverige att få rösta när kampen fördes för cirka hundra år sedan? Var det något särskilt som gjorde att kraven på allmän rösträtt ökade?
- Vilka nya grupper i Sverige var det som fick rösträtt när den allmänna rösträtten infördes 1921?
- Hur tror ni det hade varit i Sverige om INTE den allmänna rösträtten funnits?

Fördjupning

- Ta reda på ursprunget för ordet demokrati. Vad innebar ordet i det antika Grekland?
- Vilka olika länder kommer ni i klassen ifrån eller vilka olika länder har ni besökt? Gör en lista och ta reda på hur rätten att rösta ser ut i de olika länderna? Samtala om likheter och skillnader i de olika ländernas rösträtt.

PROGRAM 5

Utanför systemet – att påverka mellan valen

Många människor engagerar sig i frågor utanför partipolitiken och arbetar tillsammans över nationsgränserna. Vi får möta två kvinnor som engagerat sig och skapat en hashtag i Metoo-rörelsen. I Göteborg berättar nättaktivister, en kör och en fotbollsförening om hur de engagerade sig för att protestera mot en nazistisk demonstration i staden. En kvinna från Greenpeace berättar varför hon kan tänka sig att bryta mot lagen för att förändra samhället och om vilka aktioner hon har deltagit i.

Före programmet

- Vilka olika organisationer känner ni till som vill hjälpa till i eller förändra samhället? Ge exempel på vad de gör om ni vet det. Här kommer några exempel: Greenpeace, Röda Korset, Stadsmissionen, Afrikagrupperna, Kvinna till kvinna, Amnesty, Olof Palmes solidaritetsfond, Hoppets stjärna, Rädda barnen, Läkare utan gränser.
- Varför väljer många människor att engagera sig ideellt i olika organisationer? Vad kan vara deras drivkraft?
- Känner ni någon som är aktiv inom någon sådan organisation?

Efter programmet

- Återkoppla till avsnittets nyckelord – opinionsbildning, civil olydnad, demonstration
- Vad betyder ordet opinionsbildning? Ge några exempel från avsnittet.
- Hur skulle du göra för att väcka uppmärksamhet runt en fråga/ämne?
- Vad innebär civil olydnad?
- Kan det finnas tillfällen då det är ok att bryta mot lagen? När? Varför? Varför inte?

Fördjupning

- Ta reda på information om människor som använt sig av civil olydnad i sin kamp för demokrati. Sök till exempel på Mahatma Gandhi, Nelson Mandela, Martin Luther King, Steve Biko, Aung San Suu Kyi, Rosa Parks. Vilka olika frågor är det som drivit dessa personer?
- Finns det något som ni i klassen skulle vilja väcka andras uppmärksamhet på, något som ni tycker är viktigt och som ni vill förändra? Skriv insändare eller använd andra vägar för att påverka, till exempel sociala medier.

PROGRAM 6

Utmaningar – hur formar vi framtiden?

Vi lever och organiserar oss i nationalstater (länder) och unioner samtidigt som flera av de stora frågorna för framtiden kan komma att kräva global samverkan.

I det sista av seriens program får en grupp sjätteklassare i uppgift att komma med ett förslag till hur man kan lösa klimatkrisen och fattigdomsproblematiken efter att ha tittat på ett reportage om just dessa problem. Under ett rundabordssamtal formar de idéer och en politik som skulle kunna lösa dessa stora frågor. De kommer fram till en mängd radikala förslag. Förslagen utvärderas av en framtids- och miljöforskare och en filosof från Institutet för Framtidsstudier.

Före programmet

- Gör en snabb tillbakablick av de olika programmen. Vad kommer ni ihåg? Gör gärna en gemensam tankekarta att ha som samtalsunderlag.
- Vad behövs för att en demokrati ska fungera?

Efter programmet

- Vilka var barnpanelens förslag för att lösa de stora frågorna som ställdes till dem?
- Tycker du att förslagen från barnpanelen var bra? Varför? Varför inte?
- Kan ni komma på andra lösningar på klimatfrågan eller frågan om den extrema fattigdomen?
- Vad tror ni skulle hända om barn fick rösträtt? Skulle de rösta annorlunda än vuxna? Varför tror ni att barn inte har rösträtt?

Fördjupning

- Framtidsforskaren i programmet säger att varje människa bör fundera över vad hon eller han kan göra för att göra skillnad. Vad kan just du göra för att göra skillnad?